

JOSIPU SAŠLU V SLOVO

Milko Matičetov

S smrtjo dr. Josipa Šašla (Slov. Plajberk, 15. 3. 1883 — Prevalje, 24. 4. 1961) slovenska etnografija izgublja delavca, ki ni bil pri stroki poklicno, ampak iz veselja, po notranjem nagibu, v prostih urah. Ni dolgo tega, kar nam je rajnik sam na straneh tega glasila — XII, 211 s. — lepo razložil, kako se je v njem zbudilo zanimanje za pravljčni svet, v katerem je »preživel svojo mladost na osamljeni kmetiji v Slovenjem Plajberku, tisoč metrov nad morjem; to je bilo proti koncu prejšnjega stoletja, ko smo dolge zimske večere razsvetljevali še s »španami«, ko je bila velika krušna peč v prostorni »hiši« še obdana z lesenimi derami, na katerih se je stiskala otročija... Na željo profesorja [Štefana Podboja v Celovcu] in zanj sem začel zapisovati pripovedke, ki sem jih še pomnil, deloma pa osvežil z izpraševanjem očeta in matere...«

Gibalo vsemu rajnikovemu snovanju je pravzaprav ljubezen do rodne Koroške. To je lepo čutiti od prve do zadnje vrstice, ki jo je kdaj napisal: vse so snovno vezane na koroška tla in koroška vprašanja. Poglavitno Šašlovo delo je »Narodno blago iz Roža«, ki ga je jezikovno priredil F. Ramovš, izdalo pa Zgodovinsko društvo v Mariboru leta 1936. Pred tem je bilo iz njegovega peresa natisnjenih le nekaj drobnih narodopisnih črtic (Mir 1915, ČZN 1920—1921, Slovenija 1934 in morda še kje), medtem ko je v to knjigo dal obsežno pripovedno gradivo, šege in navade pa še opis domačije, kmečkoga dela ipd. Celotno besedilo je v pristni rožanščini. Za ljudsko govorico in sploh za jezikovna vprašanja je rajnik imel posluh in veselje. »Narodnemu blagu iz Roža« dodani slovarček je v letih vztrajnega zbiranja narasel v obsežen rokopišni »Rožanski narečni besednjak«, ki ga je leta 1957 odkupil Inštitut za slovenski jezik SAZU. Jezik je dr. Šašla privlačil ne čisto s filološke plati, ampak predvsem zaradi pojmovnih zvez, prenosov ipd. Njegov konjiček je bila toponomastika, kjer se je načelno potegoval za priznanje ljudskih imen in obsojal vsako nasilno ali nezavedno pačenje. O koroških imenoslovnih vprašanjih je pisal v Jeziku in slovstvu, Geografskem vestniku, Planinskem vestniku, Koroškem fužinarju, v celovski Svobodi in v Koledarju Slov. Koroške.

Na čisto etnografskem območju pa dr. Šašel ni ostal samo pri zbirateljskem in opisnem delu, ampak se je lotil tudi raziskavanja, nakazovanja in reševanja problemov. O tem pričajo prispevki kakor: »Pravne starožitnosti iz Roža« (Etnolog 17 in Slov. etnograf 1) in »Leteče procesije ob Gosposvetškem polju« (Slov. et. 5, 1952). Iz svojega koroškega Tuskula je blagi doktor Šašel pazljivo spremljal delo slovenskih in avstrijskih etnografov, vsak hip pripravljen ustreči vsakomur, ki bi se bil nanj obrnil za pojasnila in carinthiacis. Njegovo narodopisno in narodnostno delo na Koroškem in za Koroško prehaja v zgodovino naše etnografije in v zgodovino slovenstva.

Zusammenfassung

In Prevalje ist heuer am 24. IV. Dr. JOSIP SAŠEL, Richter i. R., verschieden. Er stammte aus Wind. Bleiberg in Kärnten (geb. 1883). In der Geschichte der slovenischen Volkskunde bleibt sein Name mit dem verdienstvollen Sammelbände »Narodno blago v Rožu« (Volksgut im Rosentale, Maribor 1936) verbunden, sowie mit den Schriften »Pravne starožitnosti iz Roža« (Rechtsaltertümer im Rosentale, Etnolog 17 und Slovenski etnograf 1), »Laufende Prozessionen am Zollfelde« (Slov. etnograf 5) und einer Reihe von toponomastischen Beiträgen in verschiedenen Zeitschriften.